

“ ...

09.07.2021 tarihli ve 7332 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 12. maddesiyle 5199 sayılı Kanun'a eklenen Madde 28/A'nın 8. fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırılığı

7332 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'na adli cezaları düzenleyen 28/A maddesi eklenmiştir. Suç ve cezaya ilişkin anılan amir hükmün 8. fıkrası, cezai soruşturmanın usul ve esaslarını düzenlemektedir. Buna göre sahibi tarafından işlenen suçlar da dahil olmak üzere anılan 28/A maddesinde belirtilen suçların işlenmesi halinde soruşturma yapılması, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlükleri tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı başvuruda bulunulmasına bağlı olacaktır; bu başvuru, muhakeme şartı niteliğinde olacaktır; suçüstü halinde ise soruşturma genel hükümlere göre yapılacaktır; anılan 28/A maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen suçların başka bir kişi tarafından sahipli hayvana karşı işlenmesi halinde hayvan sahibinin şikayeti üzerine de soruşturma yapılacaktır. Ancak anılan 28/A maddesinin 8. fıkrasının "*sahibi tarafından işlenen suçlar da dahil olmak üzere bu maddede belirtilen suçların işlenmesi halinde soruşturma yapılmasının Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlükleri tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı başvuruda bulunulmasına bağlı olduğu*" hükmünü havi birinci cümlesi, Anayasa'ya aykırıdır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki kanun koyucu, hayvanlara yönelik işlenen sayılı suçların (*sözgelimi nesli yok olma tehlikesi altında olan bir hayvanı öldürme*) soruşturma usulünde, genel hükümlerden saparak -bu sapmayı haklı kılacak neden olmaksızın- yeni bir muhakeme şartı ihdas etmiştir. Şöyle ki;

a) Kural olarak, ceza yargılamasının temel normlarını içeren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 158. ve 160. maddeleri mucibince Cumhuriyet Savcısı, ihbar veya şikayet üzerine ya da resen bir suç isnadıyla ilgili olarak harekete geçmektedir.

b) Kanun koyucu, hayvanlara yönelik sayılı suçlarda Cumhuriyet Başsavcılığı'nın soruşturma yapabilmesi için; öncelikle Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlüklerinin yazılı başvuruda bulunmasına yönelik muhakeme şartının varlığını aramaktadır. Diğer bir deyişle Cumhuriyet Savcısı, iptali talep edilen cümle nedeniyle resen harekete geçemeyecek, (*sözgelimi*) hayvanlara cinsel saldırıda bulunma fiilinin gerçekleştiğine dair emarelere tanık olan bir kimse, bu durumu Cumhuriyet Savcılığı'na ihbar edemeyecektir. Öte yandan her ne kadar iptali talep edilen cümlelerin devamında bu istisna hükmüne bir istisna getirilerek (*suçüstü halinde soruşturmanın genel hükümlere göre yapılması, belirtilen suçların başka bir kişi tarafından sahipli hayvana karşı işlenmesi halinde hayvan sahibinin şikayeti üzerine de soruşturma yapılabilmesi*) genel kurala dönülse de; suçüstünün olmadığı ve sahipli olmayan hayvana bu fiillerin yöneldiği durumların fazlalığı, iptali talep edilen cümlelerin uygulama alanının çok kapsamlı olacağına delalettir.

A) Devletin temel amaç ve görevleri, yaşam hakkı, çevre hakkı, tabiat varlıklarının korunması ve hayvan hakları bakımından: Her ne kadar (*sözgelimi İsviçre Federal Anayasası'nın "Hayvanları Koruma"* başlıklı 80. maddesinde¹ olduğu gibi) hayvanlar, Anayasa'da *sui*

---

1 <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1999/404/fr> (Erişim Tarihi: 21.08.2021)

generis hak öznesi olarak konumlandırılmasa ve hayvan tanımı yapılmassa da, yine Anayasa'nın lafzında (sözgelimi Anayasa'nın 45. ve 169. maddelerinde) insan - merkezci bir perspektifle ve araçsal bakış açısıyla '*hayvancılık, hayvansal*' gibi sözcükler kullanılmak suretiyle türevsel bir terminoloji benimsense de; çevre hakkının himaye ettiği flora, fauna ve homo sapiens (biri diğerinden daha az önemli olmayan tüm canlılar) arasındaki ekolojik ilişki bağlamında hayvanların onura, hakka sahip olduğuna ve habitatlarında hayvan refahını temin etmek, onları korumak adına Devletin birtakım yükümlülükleri bulunduğuna yönelik anayasal yorum yapmak mümkündür. Nitekim çevre hakkına dayanan çevre hukuku, '*her şeyden önce "doğal ortamlar"ı koruma altına alma işlevine sahiptir. Bu nedenle doğa hukuku veya doğayı koruma hukuku, ilk boyutu olarak belirtilebilir. Doğa hukuku, hayvan türlerinin korunması, doğal türlerin korunması ile seyrek ve hassas doğal türlerin muhafazasını kapsamına alır.*'²

Yine, Anayasa'nın 17. maddesinde temelini bulan manevi varlığını geliştirme hakkı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. ve Anayasa'nın 56. maddelerinde hüküm altına alınan çevre hakkı birlikte ele alındığında ortaya çıkacağı üzere; herkesin sağlıklı, dengeli ve yaşanabilir, planlı bir çevrede yaşama hakkı vardır. Anılan maddeler ve Anayasa'nın 5. maddesi gereğince Devlet, sağlıklı, dengeli ve yaşanabilir, planlı bir çevrede yaşama hakkının standardının sağlanması için gerekli tedbirleri almalıdır. Türkiye'nin de taraf olduğu 1966 tarihli Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme m.12/1-b, sağlık hakkının bir unsuru olarak ve dolaylı şekilde sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına atıf yapmaktadır. 1972 Stockholm Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı Bildirgesi'nin 2. maddesine göre: '*İnsan çevresinin korunması ve geliştirilmesi dünyamızın her yerinde insanların refahını ve kalkınmasını etkileyen önemli bir konu, bütün insanların özlemi ve bütün hükümetlerin görevidir*'. 1992'de Rio de Janeiro'da ilan edilen Rio Bildirgesi'nin 1. maddesi uyarınca: '*İnsanların, tabiatla uyum içinde, sağlıklı ve üretken bir yaşam hakları vardır*'. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de içtihatlarında devletin, bireyin sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşamasını sağlamak için gerekli önlemleri almaya dair kesin bir yükümlülüğü olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim Mahkeme'ye göre; '*Tabiatla ormanların ve daha genel olarak çevrenin korunması, savunulması kamuoyunda ve bunun sonucunda da kamu makamlarında devamlı ve güçlü bir ilgi doğuran bir değer oluşturmaktadır. Ekonomik gereklilikler ve hatta mülkiyet hakkı gibi bazı temel haklara, özellikle de devlet bu konuda yasa yaptığında, çevrenin korunmasına ilişkin düşünceler karşısında, öncelik verilmemelidir*' (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 08.07.2008 tarihli ve 1411/03 Başvuru No'lu, Turgut ve diğerleri/Türkiye Kararı, § 90).

Ayrıca Anayasa, 63. maddesiyle de Devlete tabiat varlıklarını ve değerlerini koruma yükümlülüğü yüklemiştir.

Devletin aldığı, insanların sağlıklı, dengeli, yaşanabilir, planlı bir çevrede yaşamasını, tabiat varlıklarının korunmasını sağlayan tedbirlerden biri de çevre hukuku mevzuatıyla öngörülen hayvanlara karşı yöneltilen suçların adli makamlarca etkin bir şekilde soruşturulması ve kovuşturulması ve adil bir yargılama sonucunda faillerin cezalandırılmasıdır. Sağlıklı ve dengeli çevrenin üç ana ayağından birisini oluşturan hayvanların ceza hukuku araçlarıyla etkili ve somut şekilde korunmadığı bir ortamda, Anayasa'nın 56. ve 63. maddelerine saygı gösterildiği söylenemez.

---

2 Kaboğlu, İbrahim Özden, Çevre Hakkı, Cep Üniversitesi, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İletişim Yay., 1995, s. 42.

O halde hem canlılar arasında tür bazlı ayırım yapmaksızın hayvanların onura sahip *sui generis* hukuki varlık olduğunun anayasal yorumla kabulü halinde hem de insan türü tarafından temin edilmesi talep edilen çevre hakkı bağlamında sağlıklı ve dengeli bir çevrenin oluşturulması bakımından hayvanların zorunlu ve ikame edilemez rolü gözetildiğinde; Devlet, hayvanların korunmasına ve refahının sağlanmasına yönelik yükümlülöklere sahiptir. Ancak kanun koyucu, iptali talep edilen cümleyle bir suçun soruşturulmasına yönelik usuli işlemleri başlatacak özneyi tekile indirgeyerek (belirtilen suçların işlendiğine dair kanısı oluşan herkes ve/veya resen Savcılık makamı yerine sadece Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlükleri tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvuru yapılabilmesine ilişkin hüküm getirerek); anılan yükümlölüğüne aykırı davranmış, hayvanların koruma alanının kapsamını (onlara yönelik işlenen suçların soruşturulması imkanını) aşırı ölçüde daraltmıştır. İhtilafli muhakeme şartını içeren iptali istenen kural, bu açıdan, hayvanların korunması yönünde ihdas edilen suç tiplerinden beklenen kamusal faydayı ortadan kaldırmaktadır. Tüm bu nedenlerle iptali talep edilen cümle, Anayasa'nın 5., 17., 56. ve 63. maddelerini ihlal etmektedir.

B) Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları, adil yargılanma hakkı, temel hak ve hürriyetlerin korunması, dilekçe hakkı bakımından: Yargıtay'a göre: “*Şikayet hakkı, diğer bir deyimle hak arama özgürlüğü; Anayasa'nın 36. maddesinde; 'Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir' şeklinde yer almıştır. Hak arama özgürlüğü bu şekilde güvence altına alınmış olup; kişiler, gerek yargı mercileri önünde gerekse yetkili kurum ve kuruluşlara başvurmak suretiyle kendilerine zarar verenlere karşı haklarının korunmasını, yasal işlem yapılmasını ve cezalandırılmalarını isteme hak ve yetkilerine sahiptir.*” (Yargıtay'ın 21.12.2017 tarihli ve 2016/938 E.; 2017/8564 K. sayılı Kararı)³. Yine Anayasa'nın 40. maddesinin amir hükmüne göre; Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Buna ilave olarak Anayasa'nın 74. maddesinin amir hükmüne göre; vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Anayasa Mahkemesi'ne göre de “*Anayasa'nın 36., 40. ve 74. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde hak arama hürriyeti sadece yargısal başvuru yollarını değil idari başvuru yollarını ve duruma göre Türkiye Büyük Millet Meclisine başvuruyu da içeren siyasi başvuru yollarını kapsamaktadır.*” (Anayasa Mahkemesi'nin 19.04.2018 tarihli ve 2015/11456 Başvuru No'lu Ali Abbas Yalman Kararı, § 30).

Öte yandan “*... hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir...*” (Anayasa Mahkemesi'nin 02.11.2016 tarihli ve 2015/61 E.; 2016/172 K. sayılı Kararı, § 123).

O halde hayvan hakları bağlamında çevre hakkının korunması; hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkının, dilekçe hakkının etkin kullanımıyla mümkündür. Diğer bir deyişle muhakeme şartı niteliğinde olan ve iptali istenen yazılı başvuru şartı; yurttaşların yargı makamları nezdinde ve hayvanları koruma bağlamında çevre haklarını arayamamasına neden olacak, kamu davasının açılmasına mani olacak ve kişinin çevre hakkını bireylerarası yatay ilişkilerde (dolaylı

---

3 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (Erişim Tarihi: 22.08.2021)

olarak) ihlal eden failer cezalandırılmayacaktır. Öte yandan iptali talep edilen cümle, bağımsız ve tarafsız olan Savcılık makamının kamu düzeninden olan bu konu üzerinde resen harekete geçmesine de engel olacaktır. Kaldı ki soruşturmanın başlatılması için idari merci olan müdürlükler tarafından adli merci olan Savcılığa yazılı başvuruda bulunulması şartının aranması, adli sürece idari müdahale edilmesine imkan verecektir. Yurttaşların şifahen yahut yazılı olarak (dilekçe vererek) hayvan hakları hususunda yetkili makama (Savcılığa) geciktirilmeden başvurma imkanı ortadan kaldırılmıştır. Tüm bu nedenlerle Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırlarının gerekleri karşılanmayarak; çevre hakkını koruyucu (dilekçe hakkına ve adil yargılanma hakkına istinaden) usuli güvenceler (Savcılığın resen harekete geçmesi, Savcılık makamına ilgililer, barolar, hayvan hakları dernekleri vd. tarafından şikayette bulunulması) bertaraf edilmek suretiyle hakkın özüne dokunularak; Anayasa'nın 13., 36., 40. ve 74. maddeleri ihlal edilmektedir.

C) Hukuk devleti ve idarenin kanuniliği ilkeleri bakımından: Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu adil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında hukuk kurallarına ve Anayasa'ya uygun, bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine bağlı olan devlet demektir (*Anayasa Mahkemesi'nin 25.05.1976 tarihli ve 1976/1 E.; 1976/28 K. sayılı Kararı*). Anayasa'nın 123. maddesinde yer alan idarenin kanuniliği ilkesinin iki boyutu bulunmaktadır. İlk boyutu, idarenin *secundum legem* özelliğidir (kanuna dayanma ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin düzenleme yetkisi kanundan kaynaklanır. İkinci boyutu, idarenin *intra legem* özelliğidir (kanuna aykırı olmama ilkesidir). Bu ilkeye göre idarenin işlem ve eylemleri kanunun çizdiği sınırlar içinde kalmalıdır.

Bu nedenle merkezi idari teşkilat içinde yer alan Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlüklerinin, sayılı suçların işlenmesi halinde soruşturma yapılması için, Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı başvuruda bulunurken, kanuna dayanması ve aykırı olmaması için; kanunda hangi hallerde yazılı başvuru yapılacağına genel çerçevesinin net, açık, anlaşılabilir şekilde çizilmesi gerekir. Buna rağmen iptali talep edilen cümle hükmünde, yazılı başvuruda bulunma yetkisi; kanun düzeyinde hiçbir objektif kıstas getirilmeksizin sadece Bakanlığın (müdürlüklerin) uhdesine bırakılmıştır. Diğer bir deyişle yargısal bir yetkinin kullanılması (Savcı tarafından soruşturma yürütülmesi), idari yetkinin kullanımına (il veya ilçe müdürlükleri tarafından yazılı başvuruya yönelik muhakeme şartının gerçekleştirilmesi) bağlanmış ve fakat bu idari yetki, hiçbir koşulla kayıtlanmamıştır. Halbuki il veya ilçe müdürlüklerinde istihdam edilen personelin sayılı suçların sübut ettiğini tayin edecek yeterli düzeyde teknik bilgilerinin bulunmaması ve söz konusu başvurunun gerekliliğini takdir edecek bir konumda bulunmamaları kuvvetle muhtemeldir. O halde iptali talep edilen cümle hükmünde, Bakanlığın (müdürlüklerin) yazılı başvuru şartına ilişkin yetkisini kullanırken temel alacağı genel çerçeve ve keyfi davranmasını önleyecek kanuni objektif kıstaslar düzenlenmediğinden; ve hangi durumun tekamül etmesiyle bu yazılı başvurunun yapılacağı belirli ve öngörülebilir olmadığından; Anayasa'nın 2. ve 123. maddeleri ihlal edilmiştir.

D) Yasama yetkisinin devredilmezliği bakımından: Anayasa'nın 7. maddesinde temelinin bulan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine göre yasama yetkisi yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Bu nedenle idareye düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının temel ilkeleri ortaya koyması ve çerçeveyi çizmesi gerekir. Diğer bir deyişle idareye sınırsız ve belirsiz bir düzenleme yetkisi bırakılamaz. Nitekim idarenin düzenleme yetkisi; sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme, Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır (*Anayasa Mahkemesi'nin 02.05.2008 tarihli ve 2005/68 E.; 2008/102 K. sayılı Kararı*). İptali talep edilen cümle hükmünde olduğu gibi temel ilkeleri

belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin; idareye (Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlüklerine) belirtilen suçların işlenmesi halinde soruşturma yapılması için Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı başvuruda bulunma yetkisi veren bir yasa, Anayasa'nın 7. maddesine aykırılık oluşturur.

E) Eşitlik ilkesi bakımından: Anayasa'nın "*Genel Esaslar*" başlıklı birinci kısmında yer alan 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi, anayasal bir norm şeklinde düzenlenmiş olup mutlak ve nispi olmak üzere iki anlam taşır. Anayasa'nın 10. maddesinin ilk fıkrası mutlak eşitliği başka bir deyişle kanunların herkese eşit şekilde uygulanmasını düzenler. Nispi eşitlik ise, aynı durumda bulunanların aynı işleme ve farklı durumlarda bulunanların, farklı işlemlere tâbi tutulabilmesini ifade eder. Anayasa Mahkemesi, mutlak eşitlik anlayışının yanında nispi eşitlik anlayışını da benimseyerek, "*Eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı hükümlere bağlı olması gerektiği anlamına gelmez. Bu ilke ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır.*" şeklinde hüküm kurmuştur (Anayasa Mahkemesi'nin 13.04.1976 tarih ve 1976/3 E.; 1976/3 K. sayılı Kararı). Eşitlik ilkesinin ihlal edilip edilmediği hususunun tespiti ise, somut olayda "*haklı neden*"in var olup olmadığına göre yapılır.

Ancak idareye (Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlüklerine) belirtilen suçların işlenmesi halinde soruşturma yapılması için Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı başvuruda bulunma yetkisinin hiçbir koşulla kayıtlı olmadan bırakılması, aynı suçun sübut ettiği iki durum arasında ayrımcılık/kayırma yapılmasına neden olabilecektir. Diğer bir deyişle iptali talep edilen cümlenin idareye (Bakanlığa - müdürlüklere) verdiği keyfi uygulamalara sebep olabilecek sınırsız yetki, hayvanlara yöneltilen ve aynı niteliğe sahip iki suçtan biri hakkında müdürlükler tarafından yazılı başvuru yapılmasına ve diğeri hakkında yapılmamasına ilişkin haklı nedeni somutlaştırmaya elverişli değildir. Bu nedenle tüm hayvanlar, kanun nazarında eşit korumaya sahip olamayacak ve bu suçların aynı konumda bulunan faileri hakkında (her somut olayın kendine özgü koşullarının da göz önünde bulundurulmasıyla) aynı ceza tayin edilemeyecek, dahası failerin filleri soruşturmaya konu olamayabilecek ve cezasızlık doğabilecektir. Kaldı ki sınırlı sayıda olan müdürlük personelinin hayvanlara yöneltilen, suç teşkil eden ve sıklıkla karşılaşılan söz konusu fiillerin tamamının farkında olması da mümkün değildir. Burada Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesinin ihlal edildiğinin tespiti için, ihtilafı kanuni düzenlemenin, suç teşkil eden aynı fiili işleyen failer arasında haklı bir neden olmaksızın ayırım yapılmamasını temin edecek, hayvanlara eşit koruma sağlayacak ve idareyi bağlayacak güvencelerin öngörülmemiş olduğunu belirlemek yeterlidir. Tüm bu nedenlerle iptali talep edilen cümle, Anayasa'nın 10. maddesini ihlal etmektedir.

Buna ek olarak, ihtilafı muhakeme şartı, ceza hukuku anlamında suç oluşturan fiillerden, hayvanlar üzerinde işlenen ilgili fiillere ilişkin olarak Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlüklerinin yazılı başvurusu muhakeme şartı olarak öngörmek suretiyle; bu fiillerin faileriyle diğer bütün ceza hukuku fiillerinin faileri arasında bir muamele farklılığı doğurmaktadır. Hayvanlara karşı işlenen söz konusu suçlar ile, bu suçlar dışında yürürlükteki mevzuatta öngörülen diğer tüm suç tiplerinin her birisi arasında, söz konusu türdeki bir muhakeme şartının yalnızca birinci kategori bakımından öngörülmesini haklı kılacak genel geçer bir haklı neden bulunmamaktadır. İhtilafı muhakeme şartı sebebiyle, hayvanlara karşı suç işleyen failer, diğer suçların failerinden farklı olarak, sıklıkla mahkeme önüne çıkarılmayacak ve cezalandırılmayacaktır. Ceza hukukunun farklı suç tiplerinin faileri arasında yargılanma ve cezalandırılma bakımından bu ölçüde kapsamlı ve belirgin bir ayırımın yapılması, Anayasa'nın yasa önünde eşitlik ilkesini öngören 10. maddesini ihlal etmektedir.

F) Kamu yararı bakımından: Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesi gereğince, yasama işlemlerinin kişisel yararları değil kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla yapılması zorunludur (*Anayasa Mahkemesi'nin 17.06.2015 tarihli 2014/179 E.; 2015/54 K. sayılı Kararı*). Ancak iptali talep edilen cümleyle bir suçun soruşturulmasına yönelik usuli işlemleri başlatacak özne tekile indirildiğinden (belirtilen suçların işlendiğine dair kanısı oluşan herkes ve/veya resen Savcılık makamı yerine sadece Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlükleri tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvuru yapılabileceğinden); suçun yöneldiği hayvanları koruma amacı gerçekleştirilemeyecektir. Diğer bir deyişle Tarım ve Orman Bakanlığı'nın il veya ilçe müdürlüklerinin keyfi uygulamaları, bu suçların failleri üzerinde caydırıcı etki oluşturmayacak bu nedenle hayvan refahını temin edilemeyecektir. Gerçekten de; ihtilafli muhakeme şartı, hayvanları korumaya yönelik suç tiplerinin, *ratio legis*'lerini oluşturan kamusal yarar hedefi bakımından büyük ölçüde etkisiz hale gelmelerine yol açacaktır. Söz konusu muhakeme şartının gerekliliğine ilişkin hiçbir meşru ve haklı neden bulunmadığı gibi, hayvanların korunmasının idarenin keyfi kararlarına terk edilmesi, hayvanları koruyucu söz konusu suç tiplerinin sıklıkla göstermelik ve uygulaması olmayan hükümlere indirgenmesine sebebiyet verecektir. Hayvanları koruyucu söz konusu suç tiplerinin öngörülmesiyle, bu normlara ilişkin ihtilafli muhakeme şartının bu yaygın ve kapsamlı etkisiz kılıcı potansiyeli arasında aşık bir tezat vardır. Oysa çelişki yokluğu ve normatif tutarlılık, hukuki güvenlik alt ilkesini de içeren hukuk devleti ilkesinin asgari bir gereğidir.

Kaldı ki kamuoyunun, hayvanlara yöneltilen, suç teşkil eden fiiller üzerinde duyarlılığı ve farkındalığı yüksek olduğundan; Cumhuriyet Başsavcılığı'na asılsız ihbar yapılması olasılığı da düşüktür. Maalesef, vicdanları yaralayan ve toplumda infial yaratan bu türden eylemlere son zamanlarda sıklıkla rastlanılmaktadır. Öte yandan belediyelerin, baroların, hayvan hakları derneklerinin ve diğer kurum ve kuruluşların - kuruluş amaçları ile görev ve yetkilerinin niteliği hilafına - Cumhuriyet Başsavcılığı'na müracaat hakkının ortadan kaldırılması, bunların ceza yargılamasında kamu davasına müdahil olamamasına da sebebiyet verebilecektir.

İlişkin olduğu normları genel olarak etkisiz kılacak yaygınlık ve kapsamda uygulanma ihtimali bariz olan ve ilişkin olduğu suç tiplerinin *ratio legis*'iyle açıkça çelişki içerisinde bulunan ihtilafli kural, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Tüm bu nedenlerle iptali talep edilen cümle, Anayasa'nın 2. maddesini ihlal etmektedir.

G) Uluslararası anlaşmaların iç hukuka etkisi bakımından: Anayasa'nın 90. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası anlaşmalar, (kanunlara nazaran hakkı koruyucu, kullanımını genişletici hükümler barındırması kaydıyla) normlar hiyerarşisinde kanunun üstündedir. İptali talep edilen cümle, hayvanların korunması bağlamında yaşam, çevre ve adil yargılanma haklarına ilişkin Avrupa Sözleşmeleri⁴ ile Avrupa

---

4' ' Türkiye hayvanların korunması konusunda oluşturulan;

- 125 No'lu Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesini 18 Kasım 1999 tarihinde imzalamış, 28 Kasım 2003 tarihinde ise onaylamıştır.

- 123 No'lu Deney ve Diğer Bilimsel Amaçlarla Kullanılan Omurgalıların Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi'ni 5 Eylül 1986 tarihinde imzalamıştır.

- 87 No'lu Yetiştirme Amaçlarıyla Muhafaza Edilen Hayvanların Korunması Hakkındaki Avrupa Sözleşmesi'ni 6 Haziran 2007 tarihinde imzalamıştır.

- 65 No'lu Hayvanların Uluslararası Taşıma Sırasında Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi ve 103 sayılı Ek Protokolüne sırasıyla 19 Aralık 1975 ve 19 Mayıs 1989 tarihlerinde onaylamıştır.

İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2., 6. ve 8. maddelerini, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 3., 10. ve 25. maddelerini ve Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni ihlal ettiğinden Anayasa'nın 90. maddesine de aykırıdır. (Unutulmamalıdır ki uluslararası hukuk; çevre hakkının korunması bakımından devletlerin taraf olmadığı antlaşmaların dahi -söz gelimi Türkiye Cumhuriyeti Devleti bakımından Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Çevresel Karar Verme Sürecine Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi/Aarhus Sözleşmesi- onlar bakımından yükümlülük doğuracağı yönünde gelişmektedir.)

Tüm bu nedenlerle 7332 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 5199 sayılı Kanun'a eklenen Madde 28/A'nın 8. fıkrasının birinci cümlesi, Anayasa'nın 2., 5., 7., 10., 13., 17., 36., 40., 56., 63., 74., 90. ve 123. maddelerine aykırıdır; anılan cümlenin iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

09.07.2021 tarihli ve 7332 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile getirilen iptali talep edilen düzenleme, 24.06.2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda Anayasa'ya aykırı yönde değişiklik yapmaktadır. Kamu yararına aykırı olan, telafisi mümkün olmayacak sonuçlara yol açacak bu düzenlemenin iptal davası sonuçlanana kadar yürürlüğünün durdurulması gerekmektedir.

Nitekim anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti sayılmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanmadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasa'ya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükmün iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

09.07.2021 tarihli ve 7332 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 12. maddesiyle 5199 sayılı Kanun'a eklenen Madde 28/A'nın 8. fıkrasının birinci cümlesi, Anayasa'nın 2., 5., 7., 10., 13., 17., 36., 40., 56., 63., 74., 90. ve 123. maddelerine aykırı olduğundan iptaline ve uygulanması halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”